

- 1) The Medrash Tanchumah states that Shaatnez is forbidden since the Korban offering that Kayin brought was flax seeds, and Hevel's Korban was sheep. Hashem decreed that the Korban of "the sinner" – Kayin, should never mix with the Korban of "the innocent" – Hevel¹¹.
- 2) The Rambam in Moreh Nevuchim states that the priests of Avodah Zoro would specifically wear clothing made from Shaatnez. We are forbidden from donning such garments in the same way we are forbidden from following any of the idolatrous practices of the Goyim¹².
- 3) The Daas Zekeinim explains that since the Paroches in the Beis Hamikdash was made from Shaatnez, we should not wear anything similar. This can be compared to the Issur of recreating the Ketores or any of the vessels in the Beis Hamikdash¹³.
- 4) The Zohar offers a mystical explanation that wool and linen are under the jurisdiction of opposing spiritual forces. Mixing these two forces can create catastrophic results in the mystical realms¹⁴.
- 5) R' Menachem Ricanti (one of the Rishonim) states that the word שעטנז spells the words "שטן ע"ז" – "Satan Avodah Zoro". This is the name of the Malach that can severely harm one who wears Shaatnez¹⁵.

Min Hatorah The Torah refers to the mixture of wool and linen as שעטנז. The Gemara states that the word שעטנז is an acronym for three words – שוע טווי נוז – three distinct processes in the production of thread. This is telling us that in order for a garment to be forbidden as Shaatnez (Midoraysah) it must have gone through these three processes¹⁶. According to Rashi, שוע means to card the fibers and comb them until they are smooth; טווי is the process of spinning them into thread; and נוז is to weave the threads together. In order for a garment to become Shaatnez (Midoraysah) the wool and linen must be carded, spun, and woven together. If they were not combined together throughout these three stages, even if they are woven together, or if one of these processes was not done to them, it is not forbidden Midoraysah¹⁷.

Tosfos argues on two of these points. First of all, according to Tosfos, the definition of נוז is not weaving; rather it means to twist two or more threads together to create a stronger more durable thread. Second, one does not necessarily have to combine the wool and linen from the beginning of the three stages. As long as the wool and linen were each separately carded, spun and twisted, if they are later combined into one garment it is considered Shaatnez Midoraysah¹⁸. The Rambam has another approach to this Halacha. According to him, as long as any of the three processes were used to combine the wool and linen to each other, whether or not the other two processes were done at all, the combination is Shaatnez Midoraysah¹⁹. Some explain that even the Rambam would agree that טווי – spinning the wool and linen together would not be sufficient, unless they were also woven together²⁰. The Shulchan Aruch rules like the Rambam²¹.

All of the above opinions are only discussing what defines a Shaatnez garment Midoraysah. All agree that Midrabanan even if wool and linen are sewn together with two stitches it is forbidden to wear²². According to the Rambam, this would comprise an Issur D'oraysah. Even if the wool and linen are connected with a safety pin, some Poskim consider the garment to be Shaatnez²³. If the two materials are connected with a button or snap (that can be undone by hand) it is permitted²⁴.

¹¹ מדרש תנחומא פרשת בראשית סימן ט, ורבנן אמרו זרע פשתן היה, והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהו לפיכך נאסר צמר ופשתים שנא' (דברים כב) לא תלבש שעטנז וגו' ואמר הקב"ה אינו דין שיתערב מנחת החוטא עם מנחת זכאי לפיכך נאסר. וכן בפרקי דרבי אליעזר פרק כא, ר' יהושע בן קרחא אומר אמר הב"ה חס ושלום שלא נתערבו מנחת הבל וקין לעולם, אפי' בארג בגד, שנ' לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו ואפילו היא מדובקת לא תעלה עליך. ספר מורה הנבוכים חלק שלישי פרק לז, והוא הסבה גם כן לאסור השעטנז, כי כן היה תקון הכומרים גם כן היו מקבצים בין הצומח ובעלי חיים בלבוש אחד והיה חותם אחד מן המוצאים בידו, תמצא זה כתוב בספריהם.

¹² דעת זקנים פ' כי תצא. ולכאורה גם אפשר לומר כן על בגדי כהונה שהיו רק מצמר ופשתים.
¹³ זוהר כרך ג (ויקרא) פרשת קדושים דף פו עמוד ב, אבל בשעתא דלא אשתכח בשלימותא מאן דאתי לחברא לון כחדא אתער עליה רוחא דלא אצטרך, מלה דא מאן אוכח קין והבל אוכחן דדא אתי מסטרא חד ודא אתי מסטרא אחרא ובגין כך לא לבעי לן לחברא לון כחדא וקרבנא דקין אתרחק מקמי קרבנא דהבל, ועל דא ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך, לא יעלה עליך סתם, לא יעלה עליך רוחא אחרא לשלטה בך. ע"ש.

¹⁴ ריקאנטי פרשת קדושים, ופירוש מילת שעטנז, מצאתי להכמי הקבלה שפירשו שיש שטן אחד ממונה על מי שלובש שעטנז ויכול להזיק, והוא שטן ע"ז בצירוף אותיות שעטנז. והגוים שאינן יודעים לכוין במלה קורין לו שטאנס. ועל כן רשום בספר התורה שעטנז ג"ץ סימן התגין, כדי להורות שהמתעסק בתורה נצול מהמקטרג ההוא שהוא מלאך המזיק שהוא שטן ע"ז ג"ץ צורר גדול לאדם, יורד ומתעה עולה ומסטיין נוטל רשות ונוטל נשמה. ויש מפרשים כי שעטנז דומה לשתי מדות שיש למעלה המקטרגים על ישראל, והקב"ה הפרידן זה מזה שלא יתחברו לעולם להזכיר עונותיהן של ישראל. והנה הלובש שעטנז מחבר הכחות הללו לעררב תפלתן של ישראל, ואמר כי כל הלובש שעטנז בתפלתו, סנדלפון המלאך הקושר כתרים להקב"ה מתפלתן של ישראל, אינו מקבל תפלתו עם שאר התפילות, שנדמה לו ככומר עבודה זרה הנותן כח לרוח הטומאה. וכע"ז כ' השל"ה.

¹⁵ נדה סא ע"ב אמר רב אחא בריה דרב יבא משמיה דמר זוטרא: האי מאן דרמי חוטא דכיתנא בגלימיה דעמרא ונתקיה, ולא ידע אי נתיק אי לא נתיק - שפיר דמי. מ"ט - מדאורייתא שעטנז כתיב - עד שיהיה שוע טווי ונוז, ורבנן הוא דגזרו ביה, וכיון דלא ידע אי נתיקיה - שרי. מתקיף לה רב אשי: אימר - או שוע או טווי או נוז! והלכתא כמר זוטרא, מדאפקינהו רחמנא בחדא לישנא.
¹⁶ ע' בסמוך.

¹⁷ תוס' שם, ד"ה שוע טווי ונוז - פירש"י תרגום של חלק שיעי שחולקין אותו יחד במסרק וטווי יחד ונוז ארוג ורבנן גזור בארוג בלא שוע וטווי וקשה דא"כ כלאים בציצית היכי משכחת לה דאיצטרך קרא למשרי והלא חוטי תכלת חלוקין במסרק וטווי לבדם וע"ק וכו', ומפרש רבינו תם דמדאורייתא שעטנז כתיב עד שיהיה שוע טווי ונוז שוע כל אחד לבדו וכן נמי טווי וכן נוז לבדו ואחר כך יחדיו לחברם ופירוש נוז היינו שזור כדאיתא במשניות (כלאים פ"ט מ"ח) נוז גלזז ומליז הוא לאביו שבשמים לשון עקש ופתלתול (דברים לב), ע"ש, וע"ע תוס' יבמות ה: ד"ה עד שיהא.

¹⁸ רמב"ם כלאים י ה"ב, כיון שנתחבר הצמר עם הפשתן צד חיבור בעולם הרי זה כלאים מן התורה, כיצד צמר ופשתים שטרפן זה עם זה ושע אותן ועשה מהן לבדין הרי אלו כלאים, טרפן וטוה אותן כאחד וארג בגד מטווי זה הרי זה כלאים, ע"כ. והיינו שפסק כרב אשי, ע' ביאור הגר"א י"ד ס' ש', חזו"א י"ד ס' קפ"א סק"ב, וכן נקטו בדעתו רוב האחרונים ע' רדב"ז, ר"י קורקוס, מרכה"מ, וט"ז. ועל דרך אמונה שם ציון הלכה אות ל"ג.

¹⁹ ב"י י"ד ס' ש', ע"ש. ושאר האחרונים לא נקטו כן. וע' רמב"ם הל' עדות פ"י ה"ג, או שלבש שעטנז שהוא שוע או טווי או נוז הרי זה פסול לעדות מן התורה, וצ"ע.
²⁰ ב"י י"ד ס' ש' וט"ז.

²¹ ע' שו"ע י"ד ס' ב, בשיעור ב' תכיפות מהו. ועל דרך אמונה פ"י הכ"ד, ושו"ת חו"י ס' קמ"ג.

²² ס' לבושי יוסף ס"ב בשם הגרשז"א. וע"ע שו"ת אג"מ א"ח ב סימן פד, שו"ת מנחת יצחק חלק ב סימן יט, שו"ת ציץ אליעזר חלק יג סימן מג.

Forbidden Materials

Linen is a product of the flax plant, a tall slender plant with a thick stalk. The flax stalks undergo a series of processes to create linen fibers. Initially the stalks are soaked or otherwise exposed to moisture, to break down the inner woody stalk and the pectin gum, loosening the outer ring of fibers. This process is called retting and used to be done in rivers or streams. Then the stalks are dried, beaten and combed to separate the straw from the flax fibers. Finally the fibers are bleached and spun into linen thread²⁵.

One common misconception regarding Shaatnez is that linen is uncommon in the modern "synthetic age". In truth, although linen is expensive and difficult to produce, the benefits of linen often outweigh these considerations due to linen's many advantages. The parallel arrangement of linen fibers creates a strong, sturdy fabric. In addition, linen is highly absorbent (good for towels), a good insulator and colorfast. The combination of firmness and softness of linen often make it the fabric of choice. Linen can be machine-washed (and grows softer with time and use) and tends to outlast cotton, enduring up to 20 years of use. Modern technology has succeeded in producing linen with extremely similar properties to cotton, with many advantages. Over the past thirty years the demand for linen has risen dramatically. Approximately 70% of linen production in the 1990's was for clothing, whereas in the 1970's only about 5% was used for this purpose. Currently researchers are working on several types of flax/cotton blends, as a cooler more comfortable alternative to cotton. With the vast proliferation of complicated textile blends, linen use has become increasingly common and difficult to identify. (In the coming issue we will discuss the Halachic status of blended thread.)

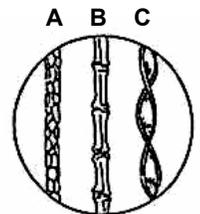
It is important to note that one cannot rely on the label of a garment to determine if it contains Shaatnez. In the U.S. a manufacturer is not required to list fabric content that is less than 2% of the entire garment, whereas one thread of Shaatnez is enough to forbid the entire garment. Hence, only a professional and reliable tester can truly determine that no Shaatnez is present. One can use the label to identify garments that are likely to be problematic, such as those listing "other fibers" or "recycled fibers". (Also of note, is that wool and linen have similar sounding names in other languages. Linen is "Lin" in French and "Lino" in Italian and Spanish. Wool is "Laine" in French and "Lana" in Italian and Spanish.)

There are several types of fibers that are similar in appearance to linen, and are also derived from plants similar to flax (called "bast fibers"). Included in this class are: jute, hemp and ramie. Jute is one of the cheapest natural fibers, and is second only to cotton in amount produced and variety of uses. The fabric made from jute is popularly known as burlap. The flax-like material often used to protect Esrogim is actually not flax, rather it is jute. Hence, even if one were to weave this material to his wool jacket it would not be a question of Shaatnez. Ramie is used to make such products as industrial sewing thread, as well as fabrics for household furnishings and clothing, frequently in blends with other textile fibers (for instance with wool to reduce shrinkage.) None of these fibers are a Shaatnez problem²⁶, when it can be determined with a level of certainty (by an experienced professional) that the material is not flax-derived.

Wool in regard to Shaatnez is defined as sheep's wool, and not wool from any other animal such as camels or goats²⁷. One common misconception is in regard to cashmere. Pure cashmere wool is wool obtained from the Cashmere goat and is permitted with linen. The name cashmere is sometimes incorrectly applied to any extremely soft wool, and therefore the source of the cashmere must be ascertained if it is woven with linen. If it is indeed pure cashmere, it is not Shaatnez.

Testing

In determining the components of a garment, Shaatnez testers use several methods. Some methods of testing include: measuring the length of individual fibers, determining the direction the fibers twist when wetted and then dried under certain conditions (linen naturally tends to twist counter-clockwise²⁸), as well as burning the fiber and noting the characteristics of the flame, the scent produced, and the type of ashes produced²⁹. These methods were especially vital in the days prior to the use of the microscope in Shaatnez testing. Nowadays, a common method is to examine suspicious fibers under a microscope. Wool and linen fibers are easily identified at the microscopic level, since the structure of the individual fibers are completely different (see illustration, A – wool, B – linen, C - cotton).



Another aspect of the fiber that can be observed under a microscope is the size and shape of the lumen of the fiber (the hollow cavity that runs through all vegetable fibers), which varies between different types of materials. Another modern testing method is the use of specific chemicals which produce different colors when in contact with wool or linen.

In the next issue we will elaborate more on the laws of Shaatnez.

גוט שבת,
מאיר הלוי הלמן
פעיה"ק תובב"א

²⁴ רמ"א שם ס"ג, ואפי' מניחן תמיד. אולם יעויין במשנה ברורה סימן י סק"ט שכל, ולכן אין לעשות בט"ק קרסים למטה מחציו דהוי כסתום והוא שנכפין מאוד ראשי הקרסים לצד השני שאינו יכול להתירן אלא ע"י מעשה דבזה חשיבי חיבור גמור הן לענין כלאים והן לענין ציצית אבל בלא"ה לא חשיב חיבור ע"ז, ע"ש ובבאה"ט. ומבואר דכל שאינו רפה וקל להסירן נחשב כחיבור. והרמ"א איירי ברפויים וכלשונן, "הואיל והם רפויים ויכול להוציאן משם באצבעו".

²⁵ ע' ב"מ עה ע"ב במשנה, ופועלין להעלות פשתנו מן המשרה, וברש"י שם. וע"ע סוכה י"ב ב'. וע' ס' מעשה אורג עמ' 64.

²⁶ שו"ע ס' רצ"ח ס"א. ובענין מראית עין אין לחשוש בקנבוס דשכית, כ"כ בס' לבושי יוסף ס' א' בשם הגר"ח קנייבסקי שליט"א.

²⁷ שו"ע שם.

²⁸ ע' ס' מעשה אורג שם הערה 183.

²⁹ כל זה (הציור בכלל) מצאתי בס' תורת הבגד פ"ח.